

Uključivanje Roma u program predškole - iskustvo Dječjeg vrtića Rijeka

Nepovoljnu socijalno-ekonomsku situaciju Roma uvelike uzrokuju duboko uvriježeni društveni problemi vezani uz ekonomsko isključivanje i marginalizaciju, uz siromaštvo i visoku stopu nezaposlenosti, nisku naobrazbu, uz neadekvatne stambene uvjete i osiromašeno životno okruženje, slabe zdravstvene uvjete, kao i predrasude većinske populacije i diskriminaciju spram njih na širokoj osnovi.

Pedagoška je 2014./2015. godina Dječjem vrtiću Rijeka donijela novo iskustvo na planu provedbe programa predškole, posebice zbog uključivanja iznimno velikog broja romske djece, što do tada nije bio slučaj. Postignuto je to uspješnim sinergijskim djelovanjem ustanova i udruga u gradu Rijeci, a sve u cilju bolje integracije romske djece u odgojno- obrazovni sustav. Za za to su bile nužne i određene okolnosti.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOS, 2014.) kao bazični okvir djelatnosti postavio je temeljne vrijednosti odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi u Republici Hrvatskoj. U njemu se, između ostalog, navodi kako je kvaliteta odgoja i obrazovanja za svu djecu u Republici Hrvatskoj određena kao cilj i načelo hrvatske odgojno- obrazovne politike. Konceptija dokumenta koja u središte postavlja vrijednosti, načela i ciljeve, a ne sadržaje odgoja i obrazovanja, omogućuje prostor za autonomiju vrtića i pluralizam pedagoških ideja te predstavlja osnovu za planiranje i organiziranje rada vrtića, uključujući i izradu kurikuluma vrtića te kurikuluma predškole. Zakon o

predškolskom odgoju i obrazovanju (NN, 94/13) propisao je obvezatnost programa predškole za svu djecu u godini prije polaska u osnovnu školu. Ovaj je program za djecu koja pohađaju vrtić integriran u redoviti program predškolskog odgoja, dok djeca koja ne pohađaju dječji vrtić, program predškole upisuju u dječjem vrtiću najbližem mjestu stanovanja. Pravilnikom o sadržaju i trajanju programa predškole (NN, 107/14) definirana je obveza provođenja programa predškole za djecu u godini prije polaska u osnovnu školu u pedagoškoj 2014./2015. godini. Pravilnik navodi kako program predškole mora svakom djetetu u godini dana prije polaska u osnovnu školu osigurati optimalne uvjete za razvijanje i unaprjeđivanje vještina, navika i kompetencija te stjecanje spoznaja i zadovoljavanje interesa koji će mu pomoći u prilagodbi na nove uvjete života, rasta i razvoja u školskom okruženju. Također, kaže kako je osnovna zadaća programa predškole razvijanje i unaprjeđivanje tjelesnih, emocionalnih, socijalnih i spoznajnih potencijala djeteta te poticanje komunikacijskih vještina potrebnih za nove oblike učenja. Popratna obavijest Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta iz rujna 2014. objašnjava da se u program predškole upisuju djeca koja do 31. ožujka 2015. navršavaju šest godina, jer su ona školski obveznici, a djeca pripadnici romske nacionalne manjine mogu se upisivati u program predškole i dvije godine prije polaska u osnovnu školu, kao i djeca s teškoćama u razvoju, kojoj je potrebno više vremena za stjecanje potrebnih kompetencija kako bi bila spremna za polazak u osnovnu školu.

Nacionalnom strategijom za uključivanje Roma 2013.- 2020. bio je postavljen cilj da se do 2015. godine uspostavi sustav podrške obrazovnim ustanovama za razvoj obrazovnih programa i primjenu obrazovne prakse koja će osigurati odgovarajuću pripremu djece za školu i uvjete za njihovu istinsku integraciju uz poštivanje različitosti u multikulturalnom okruženju. No, učinkovita je koordinacija u provođenju i

praćenju NSUR-a i pripadajućih Akcijskih planova desetljeća za uključivanje Roma (APDUR) nažalost izostala te su pomoci ostvareni tek pojedinačnim samostalnim djelovanjem pojedinaca (prema Izvješću organizacija civilnog društva o provođenju NSUR-a i APDUR-a u Hrvatskoj u 2012. i 2013. godini).

Istraživanje RECI-a (Roma Early Childhood Inclusion) provedeno u pedagoškoj godini 2012./2013. pokazalo je kako samo 20% djece Roma u predškolskoj dobi pohađa neki od oblika ranog i predškolskog odgoja u Republici Hrvatskoj. Postotak djece koja pohađaju programe predškole nešto je veći te prema ovom istraživanju iznosi do 55%.

Zadovoljstvu, međutim, nema mjesta. Radi se o nedostatnom obuhvatu, posebice u kontekstu razumijevanja ove problematike i svijesti o tome da je kvalitetan predškolski odgoj za djecu Rome od temeljne važnosti jer izrazito poboljšava njihovu jezičnu pripremljenost i spremnost za osnovnu školu, a neosporna je dobrobit i na planu cjelovitog razvoja djece.

U Dječjem vrtiću Rijeka u pedagoškoj 2014./2015. godini program predškole u trajanju od 250 sati (veljača/svibanj 2015.) bio je organiziran za djecu koja nisu polaznici redovitog programa, bilo upisano 128 djece, među kojima 38 pripadnika romske nacionalne manjine. Ovaj podatak govori da je romske djece bilo otprilike 30% u odnosu na cjelokupnu upisanu populaciju djece, a vjerujemo da se radilo o velikoj većini cjelokupne populacije školskih obveznika Roma koji žive na području grada Rijeke. Ovako dobar obuhvat romske djece bio je razlogom iznimnog zadovoljstva svih čimbenika koji su tome pridonijeli zajedničkim sinergijskim djelovanjem, a radilo se o učinkovitoj suradnji Dječjeg vrtića Rijeka prije svega s Osnivačem – Gradom Rijeka, Odjelom gradske uprave za odgoj i školstvo Grada Rijeke (pročelnicom Sandom Sušan, tadašnjom suradnicom za programe Sonjom Pribela Hodap i višom savjetnicom za predškolski odgoj Teom Mičić), zatim inicijatorom svih aktivnosti Udrugom Oaza (aktivisticom Anom Marijom Bešker), Romskim udrugama (Udrugom Roma Rijeka, Udrugom mladih Roma Romska budućnost, Udrugom Aškalijska

Primorsko-goranske županije, Zajednicom Roma Romsko jedinstvo), Regionalnim uredom pravobraniteljice za djecu u Rijeci (savjetnicom Danijelom Žagar), volonterima tumačima (prof. Latifom Demiom i dipl. iur. Erminom Lekaj Prljaskaj).

Slijed poduzetih aktivnosti bio je održavanje inicijalnog sastanka radne skupine u listopadu 2014. nakon kojega su održavani redoviti sastanci radi što bolje povezivanja, zajedničkog planiranja rada, podjele poslova, analiziranja i vrednovanja postignuća, međusobnog izvještavanja, izrada trojezičnog letka-plakata (hrvatski/albanski/romski jezik) u cilju što sveobuhvatnijeg informiranja romskih obitelji o obvezi i mogućnostima uključivanja djece u program predškole, distribuiranje letaka i plakata u romskim naseljima (Rujevica, Mihačeva Draga, Drenova) i širenje informacija u drugim dijelovima grada, provođenje upisnog postupka uz individualizirani pristup, zapošljavanje četiri Romkinje u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Područnim uredom u Rijeci, primjenom mjera javnoga rada (paket mjera za nezaposlene osobe romske nacionalne manjine), organiziranje programa predškole za djecu pripadnike romske nacionalne manjine po modelu integracije u redovite odgojno-obrazovne skupine (lakša i prirodija integracija, situacijsko usvajanje hrvatskoga jezika...), osiguravanje poludnevnog boravka djece u vrtiću (doručak, voće, ručak) i podnošenje zahtjeva MZOS-u za sufinanciranje – besplatan program za roditelje te praćenje i evaluiranje provedbe programa.

Važno je istaknuti kako se sljedeće pedagoške godine značajno povećao broj romske djece upisane u redovite odgojno-obrazovne programe, dok se u praksi i nadalje traže odgovarajući modeli i rješenja za njihovim još boljim obuhvatom.

Iako romska djeca danas u našem društvu imaju deklarativno ista prava kao i sva ostala djeca, nerijetko se događa da ih ona ne mogu ostvariti jer za to postoji niz barijera. Dječji vrtić Rijeka stoga potpisnik pisma namjere koje je ove godine upućeno Fondaciji za romsko obrazovanje sa sjedištem u Budimpešti, kojom se izražava spremnost za sudjelovanje u projektu EU za unapređenje obrazovanja ugroženih socijalnih skupina na svim razinama.

Davorka Guštin, prof.
Dječji vrtić Rijeka, ravnateljica
davorka.gustin@rivrtici.ri

